

Nr 157.

Av herrar **Linnér** och **Holmbäck**, om beredande av möjlighet för vissa köpingar samt mindre städer att bilda polisdistrikt tillsammans med omkringliggande socknar.

Enligt föreskrift i 1 § 1 mom. andra stycket lagen den 6 juni 1925 om polisväsendet i riket skall stad, så ock köping, som enligt särskild bestämmelse är pliktig att bekosta för köpingen erforderlig polispersonal, utgöra särskilt polisdistrikt.

Av rikets 60 köpingar hava 6 stycken (Malmköping, Pataholm, Påskallavik, Mönsterås, Figeholm och Mörbylånga) erhållit köpingsrättigheter före år 1864, vadan dessa sex köpingar åtnjuta statsbidrag till täckande av polis-kostnaderna. Malmköping, Pataholm och Påskallavik utgöra polisdistrikt tillsammans med andra kommuner. Mönsterås, Figeholm och Mörbylånga utgöra fortfarande särskilda polisdistrikt.

Invånarantalet i de återstående 54 köpingar, som funnos den 1 januari 1945 och vilka äro pliktiga att bekosta polispersonal, utgjorde vid nämnda tidpunkt:

Antal köpingar	Invånarantal
1	721
6	1 000— 1 500
10	1 500— 2 000
13	2 000— 2 500
9	2 500— 3 000
3	3 000— 3 500
3	3 500— 4 000
2	4 000— 4 500
1	4 500— 5 000
1	6 000— 6 500
2	6 500— 7 000
1	7 500— 8 000
1	11 500—12 000
1	14 500—15 000.

Av rikets städer uppvisa 9 stycken mindre än 2 000 invånare och 12 mellan 2 000 och 3 000 invånare.

Vid organiserandet av landsbygdens polisväsen har det visat sig, att personalbehovet i regel motsvaras av en polisman (fjärdingsman) för 2 500—3 000 invånare. Enär det i mindre städer och köpingar i allmänhet finnes en poliskommissarie (eller polisuppsyningsman) och minst en ordinarie eller extra polisman, torde vid en omreglering av polisdistrikten antalet polismän mångenstädes kunna reduceras. Härigenom uppkommer en avsevärd besparing för såväl staten som kommunerna i kostnaderna för polisväsendet. Vidare medför en sådan omorganisation, att polischefen (landsfiskalen), som i många fall har sin stationsort i stad eller köping, får möjlighet att för befälsföring och för utredningar utnyttja tillgängligt polisbefäl inom hela landsfiskalsdistriktet. Erfarenheten har givit vid handen, att i många fall den lämpligaste omfattningen av polisdistrikt sammanfaller med landsfiskalsdistriktet. I polisdistrikt, som omfattar två eller flera kommuner, ha i regel bildats kommunalförbund för att utöva polisdistriktets rättigheter och skyldigheter med en direktion såsom beslutande organ. I de fall, där stad eller köping ingått i landsfiskalsdistriktet, har en dylik samordning ej kunnat åstadkommas med hänsyn till nämnda lagbestämmelse.

Fråga om sammanslagning av samtliga kommuner till ett polisdistrikt har väckts i Tierps landsfiskalsdistrikt, Uppsala län, men har förslaget icke kunnat fastställas av länsstyrelsen med hänsyn till innehållet i berörda lagrum. Tierps landsfiskalsdistrikt är indelat i fyra polisdistrikt, vart och ett omfattande endast en kommun. Nuvarande polisorganisation utgöres av en polisuppsyningsman och en extra polisman för Tierps köping, två ordinarie fjärdingsmän och en ordningsman för Tierps socken, en ordinarie fjärdingsman för Söderfors socken samt en extra fjärdingsman i Tolfta socken. Enligt ett av landsfiskalen upprättat omorganisationsförslag skulle — under förutsättning att de nuvarande fyra polisdistrikten kunde sammanlösas till ett — i detta polisdistrikt erfordras endast *dels* en överkonstapel och en konstapel, avsedda för egentlig polisverksamhet, *dels* 3 fjärdingsmän med indrivningsverksamhet som huvudsaklig uppgift. Samtliga polis- och fjärdingsmän skulle vid behov kunna användas inom hela landsfiskalsdistriktet. För närvarande kunna de i Tierps köping anställda polismännen icke användas utom köpingen, och de övriga polismännen (fjärdingsmännen) kunna endast vid enstaka tillfällen beordras till tjänstgöring utom det egna polisdistriktet. Det är uppenbart, att en sådan polisorganisation icke kan anses tillfredsställande. Den av landsfiskalen föreslagna organisationen skulle däremot fylla de krav, som man nu bör ställa på polisväsendet inom ett landsfiskalsdistrikt. I den noggranna kostnadsberäkning, som landsfiskalen upprättat för den föreslagna organisationen, hava kostnaderna, jämlikt 16 § polislagen, fördelats på de olika kommunerna efter polispersonalens sannolika användning inom varje kommun. Därvid har statsbidrag icke beräknats å köpingens andel i poliskostnaderna, alldenstund

ingen ändring i köpingens skyldighet att helt bekosta sitt polisväsen varit åsyftad.

Då länsstyrelsen icke kunnat fastställa ifrågavarande omorganisationsförslag, har landsfiskalen på begäran av landsfogden uppgjort nytt förslag till omorganisation på så sätt att Tierps köping lämnades orörd samt övriga kommuner sammanslogos till ett polisdistrikt. Med hänsyn till köpingens särställning brister en sådan organisation i enhetlighet och smidighet och kan därför ej mäta sig med landsfiskalens ursprungliga förslag. Dessutom visade det sig, att för att få ungefärligen samma effektivitet i polisverksamheten, som motsvaras av det första omorganisationsförslaget, kostnaderna för polisväsendet skulle, i förhållande till landsfiskalens ursprungliga förslag, öka med kr. 3 353: 25 för statsverket och kr. 8 569: 80 för kommunerna, eller tillhoppa kr. 12 123: 05 per år. Ur såväl organisatorisk som finansiell synpunkt är det följaktligen angeläget att åstadkomma en lagändring, som giver möjlighet att organisera polisväsendet på ett väl planlagt sätt.

I fråga om Tierps landsfiskalsdistrikt föreligga särskilda förhållanden, vilka motivera vidtagande av åtgärder utan ytterligare dröjsmål. Polisuppsyningsmannen i Tierps köping avgår med pension den 1 juli 1946, och i samband därmed kommer distriktsåklagartjänsten därstädes att indragas, vilket i sin tur påkallar en ny polisorganisation för köpingen jämte reglering av lönefrågan för polispersonalen. Vidare märkes, att extra fjärdingsmans-tjänsten i Tolfta sockens polisdistrikt är vakant, sedan dess innehavare den 1 februari 1944 avgått med pension. Med hänsyn till dels otillfredsställande bestämmelser rörande kompetensvillkor för extra fjärdingsmannen, dels den otillräckliga extra fjärdingsmanslönen (2 400 kronor om året) måste särskilda åtgärder vidtagas, innan denna tjänst, därest så eventuellt kan befinnas nödvändigt, återbesättes med ny innehavare. Lönefrågan för fjärdingsmannen i Söderfors socken tarvar omprövning, enär nuvarande lönevillkor, i jämförelse med andra fjärdingsmän i landsfiskalsdistriktet, äro otillfredsställande. Arbetsbördans ojämna fördelning å de olika befattningshavarna utgör även en väsentlig olägenhet.

Vi ha också inhämtat, att på många andra håll olägenheter förekomma till följd av att köpingar icke lagligen kunna förenas med andra kommuner vid bestämmande av polisdistriktens omfattning samt att polispersonalen i köping eller i stad i många fall faktiskt användes därutanför utan att ersättningsfrågan ordnats, vilket förhållande icke kan anses vara tillfredsställande.

På grund av det ovan anförda måste det vara ett gemensamt statligt och kommunalt intresse att ändring sker, så att i landsfiskalsdistrikt ingående köping eller mindre stad kan bilda polisdistrikt tillsammans med omkringliggande socknar. Vi vilja därvid särskilt understryka de ekonomiska fördelar, som härigenom kunna vinnas av köping eller stad. I detta sammanhang må framhållas, att, enligt bestämmelserna i 5 § polislagen, stad, vars

invånarantal uppgår till minst 10 000, är skyldig att tillhandahålla reservpolismän. 1939 års polisutredning har i förslaget till polisväsendets förstatligande föreslagit, att landsfiskalsdistrikten och de i förhållande till dem fristående städerna skulle var för sig utgöra lokala enheter i polishänseende (polisdistrikt). En ändring i nu förslaget syfte torde sålunda icke föregripa de reformer på polisväsendets område, som framdeles kunna bliva resultatet av polisutredningens förslag. De föreslagna åtgärderna avse att befrämja den normala utvecklingen av polisorganisationen.

Enär en ändring efter ovan angivna riktlinjer torde, på samma gång som polisverksamheten effektiviserades, medföra avsevärda kostnadsbesparingar för staten och för kommunerna, få vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utredning angående möjligheterna för att en i landsfiskalsdistrikt ingående mindre stad eller en köping, som enligt särskild bestämmelse är skyldig att bekosta sitt polisväsen, skall kunna tillsammans med en eller flera socknar inom samma landsfiskalsdistrikt bilda ett polisdistrikt.

Stockholm den 23 januari 1946.

S. Linnér.

Å. Holmbäck.